

REGERINGSKANSLIET

Remisspromemoria

2015-06-24

U2015/03607/GV

Utbildningsdepartementet

Förslag om utbildningsgaranti i gymnasieskolan

Förord

Skollagen (2010:800) trädde i kraft den 1 augusti 2010 och har tillämpats på utbildning och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011. Skollagen är mycket omfattande och under den tid den hittills har tillämpats har det uppmärksammats ett behov av att se över ett antal frågor i lagen. Den 29 januari 2013 uppdrog Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) åt de ämnessakkunniga Ingegärd Hilborn och Mikael Hellstadius att biträda departementet med att utarbeta förslag till vissa ändringar av skollagen (U2013/467/SAM). Uppdraget genomförs i form av en arbetsgrupp (U 2013:C). Från och med den 1 juni 2013 har även ämnessakkunniga Linnea Svenander ingått i arbetsgruppen. Ingegärd Hilborn har deltagit i arbetsgruppens arbete till och med mars 2014.

Uppdraget skulle ha slutredovisats senast den 5 augusti 2013, men under arbetets gång har det uppmärksammats ytterligare frågor som behöver utredas. Genom beslut den 3 juli, den 5 november och den 17 december 2013 samt den 13 maj 2014 har arbetsgruppens uppdrag därför utvidgats och förlängts (U2013/4331/SAM, U2013/7046/SAM, U2013/7674/SAM och U2013/3433/SAM).

Den första delen av uppdraget redovisades i departementspromemorian Vissa skollagsfrågor – Del 1 (U2013/6278/S). I promemorian behandlas resursfördelning, lärare i fritidshem och förskollärare i förskolor med waldorfpedagogisk inriktning, skolans kompensatoriska uppdrag avseende elever med funktionsnedsättning, färdighetsprov i musik från och med förskoleklassen, modersmålsundervisning för barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna, betygssättning i ämnen som inte har avslutats samt justering av vissa bestämmelser om interkommunal ersättning. Förslagen i promemorian behandlas i propositionerna Vissa skollagsfrågor (prop. 2014/15:148) och Särskilda regler för viss utbildning med musikalisk inriktning (prop. 2014/15:229).

Del 2 av uppdraget redovisades i departementspromemorian Vissa skollagsfrågor – Del 2 (U2014/5176/S). Promemorian innehåller förslag om lokaler och inslag vid skolavslutningar och andra högtider, försöksverksamhet med undantag från kraven på legitimation och behörighet under anställning i högst två år, utvidgad registerkontroll, beslut om att inte flytta upp elever till närmast högre årskurs, tilläggsbelopp och en följdändring i skollagen med anledning av den nya gymnasiesärskolan. Promemorian har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Härmed redovisas del 3 av uppdraget i den del det avser en förstärkt utbildningsgaranti för elever i gymnasie- och gymnasiesärskolor med enskild huvudman.

Sammanfattning

Denna promemoria innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800). Den innehåller även förslag till ändringar i gymnasieförordningen (2010:2039). Ändringarna i förordningen utgör följdändringar av förslagen till ändringar i skollagen.

Utbildningsgaranti

För en elev som går i en fristående grundskola säkerställer skollagens bestämmelser att eleven har en ovillkorlig rätt att fullfölja sin utbildning i hemkommunens grundskola om eleven skulle vilja avbryta utbildningen i den fristående skolan. Detsamma gäller om den fristående grundskolan av någon anledning skulle lägga ner sin verksamhet.

När det gäller utbildning i gymnasieskolan har en elev som har påbörjat ett nationellt program, en nationell inriktning eller en särskild variant enligt skollagen rätt att hos huvudmannen, eller om huvudmannen är offentlig, inom samverkansområdet, fullfölja sin utbildning på det påbörjade programmet eller den aktuella inriktningen eller varianten. För enskilda huvudmän kan det dock uppkomma situationer där huvudmannen inte längre råder över sina möjligheter att låta eleverna fullfölja sin utbildning. Sådana huvudmän kan t.ex. försättas i konkurs och deras godkännanden kan återkallas, vilket i värsta fall kan innebära att eleverna inte får någon möjlighet att fullfölja sin utbildning. Det innebär att det i dag finns ett bristande skydd när det gäller rätten att fullfölja sin utbildning för elever vid fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor. Regeringens insatser för att säkerställa huvudmännens kapacitet att tillhandahålla utbildning av hög kvalitet, och att ägare till fristående skolor är seriösa, innebär att denna risk minskar, men som en extra säkerhetsventil föreslås nu vissa ändringar i regelverket för att elevernas rätt att fullfölja utbildningen tryggas.

I promemorian föreslås att elevens hemkommun ska se till att eleverna ges möjlighet att fullfölja sin utbildning i fall där en enskild huvudman för gymnasieskola eller gymnasiesärskola upphör med sin verksamhet. Rätten att fullfölja utbildningen föreslås gälla elever som har påbörjat utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning inom ett nationellt program. Denna rätt ska också gälla för den elev som har påbörjat gymnasial lärlingsutbildning. Även den som har påbörjat utbildning på ett nationellt program och fått ett erbjudande om att senare antas till en utbildning på en nationell inriktning föreslås omfattas av denna rätt. Hemkommunen bör kunna fullgöra sin skyldighet genom att se till att eleven ges möjlighet att fullfölja utbildningen vid en skolenhet som

1. ligger i elevens hemkommun,

2. ligger i den kommun där eleven påbörjade utbildningen (lägeskommunen),
3. ligger inom ett samverkansområde för den aktuella utbildningen som hemkommunen eller lägeskommunen ingår i, eller
4. annars ligger inom rimligt avstånd från hem- eller lägeskommunen.

Det kan uppkomma situationer där denna huvudregel skulle innebära att synnerliga ekonomiska eller organisatoriska svårigheter uppstår för hemkommunen. När det gäller sådana fall föreslås att kommunen i stället ska se till att eleven får möjlighet att slutföra en utbildning som så långt som möjligt motsvarar den utbildning som eleven har påbörjat eller erbjudits att antas till.

Samråd med eleven bör alltid ske innan eleven erbjuds utbildning enligt garantin. Hemkommunen bör vidare sträva efter att nå lösningar i samverkan med andra kommuner och enskilda huvudmän. Eleven ska alltså kunna erbjudas att fullfölja utbildningen på såväl skolenheter med offentlig huvudman som på skolenheter med enskild huvudman.

I promemorian föreslås även att den befintliga rätten för elever vid fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor att hos huvudmannen fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program, en nationell inriktning eller en särskild variant ska avgränsas geografiskt. Skälet är att enskilda huvudmän, till skillnad från kommunala huvudmän, kan ha skolenheter i hela Sverige. Om ovanstående rätt inte avgränsas geografiskt när det är fråga om enskilda huvudmän kan således en elev som påbörjat en utbildning i en viss del av Sverige erbjudas att fortsätta utbildningen i en helt annan del av Sverige. Om en enskild huvudman inte längre anordnar utbildningen vid den skolenhet där eleven påbörjat den föreslås därför att huvudmannen ska kunna fullgöra sin skyldighet att låta eleven fullfölja utbildningen genom att erbjuda eleven att göra detta vid en annan av huvudmannens skolenheter under förutsättning att denna ligger i lägeskommunen eller hemkommunen, eller inom ett samverkansområde som lägeskommunen eller hemkommunen ingår i för den aktuella utbildningen. Den enskilda huvudmannen föreslås även kunna uppfylla sitt ansvar genom att se till att eleven får fullfölja utbildningen vid en skolenhet som annars ligger på rimligt avstånd från läges- eller hemkommunen. Om en elevs rätt till utbildning hos en enskild huvudman inte kan tillgodoses på detta sätt ska elevens hemkommun ha samma ansvar för elevens fortsatta utbildning som i de fall där en huvudman upphör med sin verksamhet.

Det föreslås att kommunernas utökade åtagande till följd av den förstärkta utbildningsgarantin ska finansieras genom att hemkommunen får göra avdrag från det grundbelopp som kommunen betalar till enskilda huvudmän för utbildning på nationella program i gymnasieskolan och för utbildning på gymnasiesärskolans nationella program. Då det är troligt att kommunens kostnader i första hand kommer att vara kopplade till att

uppfylla garantin för elever på yrkesprogram föreslås ett större avdrag för utbildning på yrkesprogram jämfört med högskoleförberedande program i gymnasieskolan. Med anledning av att hemkommunen föreslås få göra sådana avdrag från grundbeloppet föreslås följdändringar i skolagens bestämmelser om hur grundbeloppet ska bestämmas när det är fråga om utbildning på särskilda varianter inom de nationella programmen, utbildning som tillåtitts avvika från vad som annars gäller i fråga om struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program och utbildningar som hemkommunen inte erbjuder.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ett bidrag till enskilda huvudmän för gymnasieskolor eller gymnasiesärskolor ska enligt gymnasieförordningen beslutas per kalenderår. Bidraget ska grunda sig på kommunens budget för det kommande året och ska som huvudregel beslutas före kalenderårets början. Bestämmelserna om beräkning av bidrag till huvudmän för fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor bör därför träda i kraft före de övriga bestämmelserna om utbildningsgarantin, så att kommunen får möjlighet att före kalenderårets början fatta beslut om bidrag till sådana huvudmän. Bestämmelserna om beräkning av bidrag bör därför träda i kraft den 1 november 2016 och övriga bestämmelser om utbildningsgarantin föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Bestämmelserna om beräkning av bidrag bör tillämpas första gången i fråga om bidrag för kalenderåret 2017.